

Zakład Zintegrowanej Opieki Medycznej
ul. M. Curie-Skłodowskiej 7a,
15-096 Białystok Tel/fax: (085) 7485528,
email: zzom@umwb.edu.pl

Wydział Nauk o Zdrowiu Uniwersytetu Medycznego w Białymstoku

Białystok, 12.12.2023r.

Recenzja

**Rozprawy doktorskiej mgr Martyny Urszuli Puchalskiej
Doktorantki Pierwszej Szkoły Doktorskiej
przy Zakładzie Badań nad Jakością Życia, WNoZ, GUMed
p.t. MMPI-2 jako metoda przewidywania skuteczności Terapii
Skoncentrowanej na Rozwiązaniach (TSR) u osób ze zdiagnozowanymi
zaburzeniami depresyjnymi i lękowymi mieszanymi
napisanej pod kierunkiem prof. dr hab. Mikołaja Majkowicza
i promotora pomocniczego: dr n. med. Piotra Pankiewicza`**

Ocena wyboru tematu

Tematem, będącym przedmiotem szczegółowych rozważań rozprawy doktorskiej mgr Martyny Urszuli Puchalskiej, jest analiza skuteczności Krótkoterminowej Terapii Skoncentrowanej na Rozwiązaniach (TSR) wśród osób ze zdiagnozowanymi zaburzeniami depresyjnymi i lękowymi mieszanymi w oparciu o kwestionariusz MMPI-2.

Należy podkreślić, że depresja jest chorobą coraz częściej występującą we współczesnym społeczeństwie. Dotyka zarówno bardzo młodych, jak i starszych ludzi. Zaburza funkcjonowanie w wielu sferach, również społecznych i ekonomicznych, prowadząc w efekcie do niepełnosprawności. Szczególnie znaczący wzrost zaburzeń lękowych i depresyjnych obserwuje się po pandemii COVID-19. Przewiduje się, że do 2030 roku depresja będzie drugą najczęstszą przyczyną niepełnosprawności w krajach rozwiniętych i trzecią najczęstszą przyczyną niepełnosprawności w krajach rozwijających się

Skutki depresji mogą radykalnie wpłynąć na życie pacjenta, znacząco obniżając jego jakość, dlatego też istnieje potrzeba badań, skupiających się na lepszym zrozumieniu determinantów lęku i depresji, celem rozwinięcia efektywnych działań promujących zdrowy

styl życia, jak i profilaktycznych. W kompleksowym postępowaniu terapeutycznym, istotna jest skoordynowana opieka medyczna i psychoterapeutyczna oraz edukacja zdrowotna, ukierunkowana na radzenie sobie w chorobie. Stąd też znaczące wydają się być podjęte przez Doktorantkę badania, analizujące zagadnienie skuteczności krótkoterminowej Terapii Skoncentrowanej na Rozwiązaniach TSR w grupie pacjentów z depresją lękową. Uzyskane w toku badania wyniki i sformułowane wnioski powinny przyczynić się do popularyzacji terapii, przynoszącej dobrostan pacjentom.

Ocena formalno-redakcyjna

Recenzowana rozprawa ma układ typowy dla dysertacji doktorskiej, zawarta jest na 80 stronach komputeropisu. Praca zawiera wymagane rozdziały. Zachowana jest właściwa proporcja poszczególnych części, teoretycznej i empirycznej. Rozprawa rozpoczyna się streszczeniem w języku polskim i angielskim. Wstęp wprowadza w problematykę (podstawy teoretyczne). Kolejna część – metodologiczna, to konceptualizacja badań własnych (założenia badawcze, cele badań i hipotezy badawcze, materiał i metody badawcze). Dalszą część stanowi materiał empiryczny - badawczy, obejmujący opis procedury badawczej, wyniki i ich omówienie, dyskusję oraz wnioski. Praca zawiera również wykaz wykorzystanego piśmiennictwa, obejmującego 44 pozycje, stanowiące głównie anglojęzyczne doniesienia literaturowe. W Aneksie, na końcu dysertacji, zaprezentowano zastosowane w pracy narzędzie badawcze - Subiektywną Skalę Oceny Stanu Zdrowia Psychicznego, metryczkę i zaproszenie do udziału w badaniu.

Praca ilustrowana jest czytelnymi tabelami, kolorowymi rycinami i przejrzystymi wykresami. Poszczególne części są koherentne i zgodne z ich tytułami. Treść pracy jest zgodna z tytułem dysertacji.

Ocena merytoryczna

W części teoretycznej, we Wstępie, Doktorantka przedstawia obraz kliniczny depresji, lęku oraz zaburzeń depresyjno-lękowych. Szczegółowo charakteryzuje czynniki mogące mieć wpływ na występowanie zaburzeń depresyjno-lekowych. Przedstawia to w postaci anglojęzycznych rycin, co zdaniem recenzenta, dla lepszego wglądu w zagadnienie, powinno być przetłumaczone na język polski, podobnie jak w pozostałych, zaprezentowanych we wstępie rycinach.

Cenną wartością kolejnego rozdziału, jest przedstawienie problematyki leczenia zaburzeń depresyjno-lekowych, ze szczególnym uwzględnieniem oddziaływań psychoterapeutycznych. Doktorantka omawia metody terapii nefarmakologicznej, takie jak terapia poznawczo-behawioralna (CBT), wchodząca w jej zbiór – terapia poznawcza oparta na uważności (MBCT), ponadto Terapia Akceptacji i Zaangażowania (ACT) oraz stosowana w zaburzeniach lękowych i

depresyjnych terapia zajęciowa (TTM). Szczególne miejsce w omawianiu zajęła Terapia Skoncentrowana na Rozwiązaniach (TSR), ze względu na wykorzystanie jej w badaniach, będących przedmiotem dysertacji. Doktorantka charakteryzuje tę formę psychoterapii, skupiającej się na rozwiązywaniu problemów oraz odkrywaniu potencjału i mocnych stron pacjenta. Przedstawia zasady stosowane w TSR, metody określania celów, przykładowy przebieg sesji oraz założenia TSR.

Konceptualizacja badań i opis procedury badawczej stanowią kolejny rozdział – część metodologiczną. Doktorantka, w rozdziale pt. Badania, omawia cele pracy, wraz z uzasadnieniem podjęcia badań i przedstawienia postawionych hipotez badawczych.

Cele rozprawy doktorskiej zostały sformułowane logicznie, spójnie i konkretnie. Za cel główny eksploracji przyjęto ocenę skuteczności Krótkoterminowej Terapii Skoncentrowanej na Rozwiązaniach (TSR) oraz poszukiwanie możliwości przewidywania powodzenia terapii, przy pomocy Minesockiego Wielowymiarowego Kwestionariusza do Badania Osobowości Osób Dorosłych (MMPI-2) u pacjentów z rozpoznaniem zaburzeń depresyjnych i lękowych mieszanych.

Doktorantka sformułowała również hipotezy badawcze, zakładając że:

1. Pacjenci uczestniczący w terapii TSR osiągną wyższy wskaźnik zadowolenia ze stanu zdrowia psychicznego po terapii niż przed terapią.
2. Osoby po Terapii Skoncentrowanej na Rozwiązaniach wykazują wyższy poziom subiektywnego zadowolenia ze stanu zdrowia psychicznego od osób, które nie uczestniczyły w terapii TST w ogóle.
3. Na podstawie profilu w MMPI – 2 można przewidzieć skuteczność Terapii Krótkoterminowej Skoncentrowanej na Rozwiązaniach.
4. Osoby przyjmujące leki, a także osoby uczęszczające do lekarza, wykazują wyższą skuteczność TSR.

W części metodologicznej opisano badania, które w dysertacji mają charakter badań ilościowych i jakościowych, z zastosowaniem metody sondażu diagnostycznego oraz 6 sesji terapeutycznych, opartych na Terapii Krótkoterminowej Skoncentrowanej na Rozwiązaniach.

Posłużono się następującymi narzędziami badawczymi:

1. Minesocki Wielowymiarowy Kwestionariusz do Badania Osobowości Osób Dorosłych (MMPI – 2),
2. Skala Subiektywnej Oceny Stanu Zdrowia Psychicznego,
3. Wywiad socjo - demograficzny.

Doktorantka charakteryzuje kryteria włączenia i wyłączenia z badania. Omawia etapy procedury badawczej, składającej się z 3 części:

1. Wykonanie testu MMPI, wywiadu socjo - demograficznego oraz wypełnienie Skali Subiektywnej Oceny Stanu Zdrowia Psychicznego.
2. Udział pacjenta w co tygodniowych, 50 – minutowych, 6 sesjach terapeutycznych w nurcie TSR.
3. Wypełnienie, na 6, końcowej sesji Skali Subiektywnej Oceny Stanu Zdrowia Psychicznego.

Doktorantka charakteryzuje grupę badaną, którą stanowiło 49 pacjentów, zakwalifikowanych do badania i uczestniczących w terapii TSR. W badaniu brała również udział grupa kontrolna, składająca się z 248 osób, jednak w części metodologicznej, ani w charakterystyce osób badanych, nie ma informacji na jej temat.

Podsumowując stwierdzam, że zastosowana metodyka badań spełnia kryteria poprawności warsztatu naukowego i dobrej praktyki klinicznej. Cenną wartością w tej części dysertacji byłoby również umieszczenie opisu narzędzi analizy statystycznej. Warto jednak podkreślić, że w rozdziale Wyniki doktorantka charakteryzuje korelację r -Persona, co ułatwia późniejszą interpretację prezentowanych wyników.

W dalszej części dysertacji, część empiryczna przedstawia w kolejnych rozdziałach **analizę i interpretację uzyskanych wyników**. Zastosowanie odpowiednich narzędzi przyniosł bogaty, interesujący poznawczo i ważny ze względów praktycznych materiał badawczy. Opis wyników badań jest syntetyczny, ułatwia śledzenie przeprowadzonej analizy. Na uwagę zasługuje fakt, że najistotniejsze wyniki zaprezentowane zostały w formie przejrzystych, dokładnie opisanych rycin i wykresów. Autorka na wstępie dokonuje charakterystyki socjo-demograficznej badanej grupy, uczestniczącej w terapii TSR, następnie przedstawia opis zmiennych testu MMPI – 2, w profilach klinicznych i dodatkowych oraz Skali Subiektywnej Oceny Stanu Zdrowia Psychicznego. Kolejno, w rozdziale Wyniki, przedstawia uzyskane korelacje, z przed i po przeprowadzonej terapii TSR, starając się odnieść do postawionego celu badań. Tu pojawiają się również analizy porównawcze z grupą kontrolną. Doktorantka szczegółowo, z poprawnością metodologiczną omawia uzyskane zależności i korelacje, pozwalające zweryfikować hipotezy.

Praca kończy się **dyskusją** oraz sformułowaniem wniosków.

W dyskusji zawartej na 10 stronach maszynopisu, przedstawia wyniki badań z argumentacją empiryczną pochodzącą z innych źródeł, dzieląc rozdział na 4 tematyczne podrozdziały, mając na uwadze cel badawczy. Dyskusja napisana jest w sposób interesujący, ma

zachowane właściwe tempo i porusza najbardziej istotne kwestie skuteczności terapii psychoterapeutycznej.

Na uwagę zasługuje poruszenie w pracy zagadnienia, dotyczącego praktycznego znaczenia uzyskanych wyników badań oraz umieszczenie informacji o ograniczeniach badań, wynikających zdaniem doktorantki w głównej mierze z zastosowania narzędzia do oceny skuteczności terapii z jedną zmienną, z pytaniem deklaratywnym, bez możliwości oceny innych wskaźników zadowolenia; braku ewaluacji po każdej sesji; nie równoważności grupy badanej i kontrolnej; braku ewaluacji ze strony prowadzącego terapię oraz dysproporcji płci badanych.

W części końcowej, Doktorantka opracowuje wnioski, które są próbą odniesienia się do postawionych hipotez, stwierdzając że:

1. Odnotowano poprawę subiektywnie ocenianego samopoczucia w wyniku terapii w nurcie TSR.
2. Fakt uczęszczania do psychiatry oraz przyjmowana leków nie wpływa na wzrost zadowolenia ze swojego zdrowia psychicznego w wyniku TSR.
3. Istotnym, pozytywnym predykatorem sukcesu terapeutycznego okazało się potencjalne uzależnienie i stres pourazowy.
4. Przed terapią TSR osoby z grupy badanej miały istotnie niższy wskaźnik zadowolenia niż osoby z grupy kontrolnej, natomiast zadowolenie po terapii TSR było większe w grupie badanej.

Uwagi i sugestie

Rozprawa doktorska pod względem merytorycznym nie budzi zastrzeżeń, natomiast redakcyjnym wymaga pewnych wyjaśnień, czy uzupełnień przy przygotowywaniu pracy do druku. Recenzent zwraca uwagę na strukturę pracy, gdzie streszczenie umieszczono na początku rozdziałów, a nie na końcu, jak jest to ogólnie przyjęte w rozprawach naukowych. Ponadto, dla pełnej przejrzystości pracy brakuje rozdziałów w wykazem tabel, rycin i wykresów. Ponadto, zdaniem recenzenta, w spisie treści i całej dysertacji, rozdziały powinny być ponumerowane i każdy nowy rozdział zaczynać się od nowej strony. W części metodologicznej brakuje również informacji na temat zgody komisji bioetycznej na przeprowadzenie badań.

Podsumowanie

Przedstawiona rozprawa doktorska mgr Martyny Urszuli Puchalskiej stanowi istotny wkład w naszą wiedzę na temat efektywności terapii w leczeniu zaburzeń depresyjnych i lękowych mieszanych.

Podjęte badania charakteryzują się oryginalnością, mając jednocześnie szerokie implikacje praktyczne. Na podkreślenie zasługuje zastosowanie dobrego warsztatu badawczego, w postaci samodzielnie prowadzonej terapii psychoterapeutycznej. W związku z powyższym, prowadzona przez doktorantkę Krótkoterminowa Terapia Skoncentrowana na Rozwiązaniach (TSR) oraz poszukiwanie możliwości przewidywania skuteczności tego rodzaju terapii, przy pomocy kwestionariusza MMPI-2 u pacjentów z rozpoznaniem zaburzeń depresyjnych i lękowych mieszanych, uważam za uzasadnione i przyczyniające się do rozwoju nauk o zdrowiu.

Podsumowując, *rozprawa doktorska* Pani mgr Martynty Urszuli Puchalskiej pt. „MMPI-2 jako metoda przewidywania skuteczności Terapii Skoncentrowanej na Rozwiązaniach (TSR) u osób ze zdiagnozowanymi zaburzeniami depresyjnymi i lękowymi mieszanymi” *spełnia warunki określone w art. 187 Ustawy Prawo o szkolnictwie wyższym i z dn. 20 lipca 2018r. (Dz.U. z dnia 2020r. poz. 85 z późn. zm.. Wnoszę do Rady Nauk o Zdrowiu GUMED o dopuszczenie rozprawy mgr Martynty Urszuli Puchalskiej, doktorantki Pierwszej Szkoły Doktorskiej do dalszych etapów postępowania o nadanie stopnia naukowego doktora.*

dr hab. n o zdr. Matylda Sierakowska

Zakład Zintegrowanej Opieki Medycznej
Uniwersytetu Medycznego w Białymstoku